

gümüřlük akademisi bahçeyazı okuma grubu
9 aralık 2023 serbest grup okuma buluşması-6
marge piercy / zamanın kıyısındaki kadın
katılımcı değerlendirmeleri

Fatos Öcal

"Ben ölü bir kadının" şimdi de... Ama onlarla savaştım.... denedim."

Kuzeydeki Michigan eyaletinde doğup büyüyen Marge Pierchy, siyasi sorular ve toplumsal çatışmaları olan bir yazar. Pierchy'yi, Türkiye'de kadın hareketinin henüz görülmeye başlandığı 90'lı yıllarda "küçük değişimler" adlı romanıyla tanıdım.

Dünya, 60'lı yılların büyük değişim düşüne gözlerine açmıştı. Bu değişim öyle büyük ve soylu kavramlar içeriyordu ki, bugün bile dünya bunlar için mücadele ediyor. Ama dünya' da ve tabii Türkiye'de kadınlar, küçük değişimlerle ilgileniyor ve bu değişimler onlarda derin etkiler yaratıyordu. Kadınlar açısından bir devrim niteliği taşıyan bu küçük değişimler, 60'ların büyük değişim düşüyle de paralel gidiyordu.

Pierchy' de kapitalizmi, cinsiyetçiliği ve militarizmi sorguluyordu. Yazarın kaleme aldığı metinlerdeki ana izlek kadının değişiyor, dönüşüyor, özgürleşiyor olmasıdır.

Zamanın Kıyısındaki Kadın romanı da bu izlekten istisna değil.

Bilimkurgu türüne ait olduğu iddia edilen roman, feminist kurgunun kapsamına yerleştiren bir metin de aynı zamanda. 1970'lerin New York'unda geçen roman, baş kahramanı Consuelo veya Connie'nin, kendisine yapılan adaletsizlikleri ortadan kaldırmak için sistemle ve sistemin ataerkisi-pariyarkasıyla da kişisel ve zorlu bir yolculuğa çıkıyor, macadele ediyor. Yatırıldığı akıl hastanesinde uygulanan yöntemle dair güçlü bir eleştiri sunuyor.

Roman, Connie'nin yolculuğunun yanı sıra, 60'ların ardından toplumun nereye gittiği ve ütöpik bir geleceğin olasılığı gibi daha büyük sorular soruyor.

Kısaca;

Hikaye, ana karakter Consuelo Connie Ramos'un yeğeni Dolly ile tartışmasıyla başlar Dolly bir fahişedir. Pezevengi Geraldo onu yasa dışı kürtaja zorlar. Tartışma sırasında Geraldo gelir ve hem Connie'ye hem de Dolly'ye saldırır. Saldırı Connie'nin hastaneye kaldırılmasına yol açar. Connie bir akıl hastanesine kaldırılır. Geraldo, Connie'nin deli olduğunu ve hiçbir provokasyon olmaksızın ona saldırdığını iddia eder. Ama sağlık görevlileri ona ikna olur çünkü Connie'nin şiddet içeren davranışları vardır. Ayrıca Dolly de Geraldo'nun hikayesini destekliyor çünkü ondan korkuyor.

Connie, akıl hastanesinde gelecekte gelen Luciente, adında birinin, bir varlığın hayallerini görmeye başlar . Connie önce, Luciente'nin bir erkek olduğunu düşünür ama daha sonra onun bir kadın olduğunu farkeder. Luciente ve Connie arkadaş olur. Arkadaşlıkları dostluğa evrilir ve Luciente, Connie'yi eşitsizliğin, ayrımcılığın, ırkçılığın ve yoksulluğun olmadığı Mattapoisett'e götürür.

Burada her insan özel bir çadırda ya da tek odalı bir evde yaşar ve çocuklar, bir bireyin rahmi dışında gelişir ve onları koruyan ve koruyan üç "anne" (herhangi bir cinsiyetten) tarafından evlat edinilir. Onlara yalnızca ergenliğe kadar öğretin; her kişi kendi adını seçer ve aynı zamanda çalışma ve çalışma alanını, ayrıca ne zaman topluluktan ayrılacağını veya yeni bir topluluğa katılacağını da seçebilir; Tam özgürlük aynı zamanda kişinin zihinsel ve duygusal seçimleri için de geçerlidir; bu geleceğin dünyasında kişi, istediği zaman sanatoryuma eşdeğer bir yere girip çıkabilir, çeşitli terapilere girip çıkabilir veya başka bir şekilde zihinsel bir mola verebilir. ve başka hiç kimsenin bunu kendi adına seçme hakkı yoktur. Kişinin çalışma alanı kendisi tarafından seçilir ve kişinin hem yaşam yolu hem de zihinsel veya duygusal arzuları, ihtiyaçları ve kapasiteleri için geçerli olan hükümler vardır: "Per, yapamayacağını yapmamalı" ve "Per, yapması gerekeni yapmalıdır" mümkün olduğunca hem kişisel/duygusal hem de mesleki yaşam tercihlerinde uygulanır. Bu

ütopyanın, her zaman kenarlarda tehdit eden sınırları vardır: ara sıra ölüm cezası uygulanır ve arka planda savaş vardır, ancak her ikisi de aşırı ve olağandışı önlemler olarak kabul edilir.

Connie, Luciente'den ve Mattapoissett'in gelecekteki nüfusundan duygusal ve fiziksel hayatta kalma araçlarını öğrenir ve tarihte önemli bir zamanda yaşadığını ve kendisinin çok önemli bir konumda olduğunu hissetmeye başlar; eylemleri ve kararları tarihin gidişatını belirleyecek. Özellikle, Luciente'nin ütopyasının yalnızca olası bir gelecek olduğu yavaş yavaş ortaya çıkıyor; alternatif gelecekler bir olasılık romanda.

Zengin bir elitin uzay platformlarında yaşadığı ve egemenlik kurarak kendilerini ayakta tutan, tüketimci, hiper-kapitalist, çevreye duyarlı ve kesinlikle sınıfçı, ırkçı ve cinsiyete dayalı bir toplum. Bilgi ve teknolojinin tam kontrolü yoluyla nüfusun çoğunluğunun sömürülmesi, bedenlerin fiziksel "çiftçiliğine" kadar uzanan kişisel kontrol (organların düzenli olarak toplanması) ve psikotrop ilaçların kullanımı yoluyla ruh hallerinin cerrahi kontrolü. Şiddetin yoğun olduğu, kadın düşmanı ve homofobik olan bu dünyada kadınlara yalnızca görünüm ve cinsellik nedeniyle değer veriliyor ve "büyütülüyor" ve kadınlara garip bir şekilde abartılı cinsel özellikler kazandıran plastik cerrahi olağan bir durum.

Okur bütün bunların Connie'nin akıl hastalığının bir ürünü mü yoksa gerçek anlamda zaman yolculuğu mu olduğuna karar veremez. Ama sonuçta Connie'nin gelecekle yüzleşmesi ona, onu, kurumsal olarak esir alan kişilere karşı şiddetli bir isyan için biler. Geleceğin distopyasını mümkün kılacak zihin kontrol teknolojisinin yayılmasını önlemek, zihin kontrol deneylerine son vermek ve lobotomi operasyonunu engellemek için olağanüstü bir mücadele verir, Bunu sadece kendisi için değil, diğer yüzlerce tutuklu hasta için planlar. Connie, içinde sıkışıp kaldığı baskı sistemine bir darbe vurmak için ezilen tüm sınıfların isyan geleneğine göre hareket eder. Connie, bu olağanüstü çabanın kendisi için ömür boyu hapis ve hatta ölüm cesasını getireceğinin bilincindedir. Ve dahi Mattapoissett'in geleceğinin varlığının garantisini de yoktur. Connie'nin bu mücadelesi ve kadınların zaferidir de. Okuru da bu zaferi kabule çağırıyor.

"Ben ölü bir kadını" şimdi de... Ama onlarla savaştım.... denedim."

Sorular

- Connie'nin deli olduğunu mu yoksa sadece öfke sorunlarını çözemediğini mi düşünüyorsunuz?
- Connie doktorları akıl hastalığı yüzünden mi öldürdü, yoksa ahlaksız ve piskopat ve de sosyopat biri olduğu için mi?
- Yazarın bilim insanlarına bakış açısı... konuşulabilir.
- Jackrabbit'e hapsedildiğinde yapılan deneysel aşilar ile doktorların Connie akıl hastanesindeyken ona yapmak istedikleri deneysel beyin ameliyatı arasında bir paralellik var mı?
- Ve Connie neden Mattapoissett'i tercih ediyor?

Leyla Haciosmanoğlu(Kurtoğlu)

"Zamanın Kıyısındaki Kadın", serbest okuma grubunun seçili 6. buluşmasının kitabı. Marge Piercy bildiğim bir yazar değil. Daha önce hiçbir yapıtını okumadım. Kitaba başladığımda heyecanlandım, Ursula K. Le Guin'in "Mülksüzler" kitabından sonra en iyi ütopyik roman olduğu söyleniyordu. Le Guin'in sıkı bir okuru olarak böyle nitelenen bir kitaba heyecan duymamak mümkün değildi. Hacmi bağlamında düşünüldüğünde de göz korkutucu olduğu söylenebilir: 420 sayfa.

Romanların başlangıcı önemlidir, okuyucuyu o anda bağlar ya da bağlamaz. Güzel bir girişle başladı Piercy'nin romanı, ama devam ettiğimde aynı düşüncede olamadım ne yazık ki!

Sosyal yardımla yaşayan, hayatı boyunca cinsiyetinin ve sosyal sınıfın yükledikleriyle baş etmeye çalışmış 37 yaşında Meksika'lı-Amerika'lı roman kahramanı Connie, hamile yeğenini erkek arkadaşının şiddetinden korumaya çalışırken kendini 2. kez akıl hastanesinde bulması ile başladı. Yer yer geçmişe dönerek, yer yer zamanın ilerisine yolculuğa çıkıp, yer yer de günümüz dünyasına dönerek süren, üç boyutlu, iç içe geçmiş bir anlatı. Kendisi kadar başkaları adına da bir mücadele

içinde devam eden Connie, sadece akıl hastanesinde yaşadığı haksız ve amansız mahkumiyetine karşı çıkmaz, aynı zamanda nihai istilaya karşıda mücadele yürütmesi gerektiğini düşünür. Oldukça yalın anlatılmış bu bilim kurgu romanı ama, bir çok yazar çizer'in söylediği gibi ütöpik bir roman mıdır, Zamanın Kıyısındaki Kadın?

“Ütopya, aslında olmayan, tasarlanmış idealleştirilmiş toplumlardır. Başka bir deyişle bugün gerçekleşmesi imkansız toplum tasarımlarıdır.”

Romanda bugüne denk düşmeyen herhangi bir olgu, durum ya da olay görmüyoruz. Dünyanın ya da ülkelerin hepsinde olmasa da Piercy'nin anlattıklarına denk düşecek topluluklar mevcuttur. O halde bence bu romana ütöpik bir roman diyemeyiz.

Piercy'nin ele aldığı tema ve izlekler ve onların açılımları ile bir boşluk bırakmaz okuyucuya. Tek merak duygusu uyandıran Connie'nin kaçıdır. Tek düzey anlatı biçimi, ana karakter dışında her iki zamanda da karakterlerin çokluğu takibi açısından da okuyucuyu biraz sıkıntıya sokuyor. Tema tek bir konu üzerinden yürümüyor, yaşadığımız dünyada varolan toplumsal sorunlara neredeyse değinilmemiş hiçbir boşluk bırakmadan ciddi eleştiriler getiriyor. Kapitalist yaklaşımlar, ataerkil toplum, devlet tarafından güçsüzlerin yabancılaştırılması, ırkçılık, sentetik doğa kirliliği, etik dışı bilim, ötekileştirme, toplumsal cinsiyet...

Öte yandan zihinsel yolculuklarla canlandırdığı, 22. yy. ya da Lucienta'nın dünyası. Cinsiyetsiz, hiyerarşik bir yapı gözetmeyen, tarım bilimi, bitki bilimi beslenme temaları ele alarak, kendi bakış açısı ile ekofeminist bir yaklaşımla ortaya konuluyor.

Yazarın esas olarak sürekli vurgu yaptığı, tekrar tekrar ele aldığı üç temel mesele söz konusu: Cinsellik, kadınlık ve annelik.

Cinsiyet eşitsizliği kadınlık ve kimliğinin ötekileştirilmesine, cinsiyet rollerin kadın için baskılayıcı bir durum ve süreç yaratmaktadır. Bu noktada Piercy farklı bir bakış açısı getirerek “anneliği” cinsiyetsizlik temelinde ele almıştır. Bebeklerin kuluçka makinelerinde yetiştirilmesi ve büyütülmesi, her birinin farklı gönüllü annelerinin olması, erkeklerin de bebeklere süt verebilmesi ile 2. dalga feminist bir yaklaşımı da ortaya koymaktadır. Ancak eksik olan yanı kadının en doğal olan kendi bedenine müdahale hakkını elinden alarak, kadının doğum ve annelik gibi isteği olabileceği göz ardı etmiştir. Kırk yıl sonra bu soruna yanıtı kendi sözü ile “Eğer bu romanı tekrar yazma şansım olsaydı, kesinlikle doğum yapmayı seçen bir grubu da hikayeme dahil ederdim” sözleriyle kendisi vermiştir.

MARGE Piercy'nin polemik yarattığı yazım şekliyle bir çok tartışmayı da beraberinde getirmekle birlikte, keşke keyifle okuduğum bir yapıt diyebilseydim. Ursula K. Le Guin'den sonra iyi bir okuyucusu olarak hele de “Mülksüzlerle” karşılaştırdığımda aynı tadı alamadığım bir roman oldu, zamanın kıyısındaki kadın!..

Rezan Turhan

Roman ile ilgili pek çok yönden değerlendirmeler var ve onlardan çok yararlandım. Burada onları tekrarlamak istemiyorum. Bana göre önemli diye not aldığım konulara değineceğim.

Feminist bir bakış açısı ile kurgulanmış, ütöpik bir roman diye başlayabiliriz. Romanın kahramanı Connie yaşamı çok sorunlu bir tanımla sergilenir. Siyah ırktandır, kadındır, çok fakirdir ve düzen tarafından hasta haneye yatırılması gereken biridir. Çevresindeki kadınlar, yeğeni ve arkadaşları da hemen hemen benzer sorunlar yaşamaktadır.

Yazar ütöpik alternatifini bu çevre üzerine kurmak istemiş.

Yaşanan bu çevreye ve insanlara karşılık olarak tanımlanan ütöpik çevre çok farklıdır. Burada; aile, devlet, hapishane, okul, hastahane gibi kurumlar yoktur. Ortak bir yaşam alanı vardır.

Romanın en çok psikolojik anlatımlarından etkilendim. Özellikle ölümün arkasından yapılan tören çok etkileyici idi. Jackrabbit, Şiirler, şarkılar ve anılarla sanki bir yolculuğa gönderilir. Sayfa 361 de şöyle der MARGE Piercy Connienin ağzından: “Connie, Luciente'nin acısının, üstüne çarpan bir şelale gibi değil de bir nehir gibi aktığını hissediyordu”

Ütöpik dünyadan bir güzel cümle daha, (sayfa 240) Sojourner, “Birbirlerine keyifle bakmak ve benim gibi olmayan insanların olduğu bir dünya ne kadar zengin bir dünya diye düşünmek yerine,

her biri ötekini yargılıyor. Ne aptalca. Oysa hareket eden her şey doğru olduğu gibi, her iki yöne uzanmakla birbirimizin anlayışını zenginleştirebiliriz” Diyor. (Gerçi bu bilmediğimiz bir konu değil ama işin zoru uygulamada)

Bir başka konuda yine ütöpik dünyanın doğaya yaklaşımları idi. Doğaya ekoloji penceresinden bakmak. Onu onarmak ve savunmak. “Nehir doktoru, toprak avukatı” gibi mesleklerin olduğu ütöpik bir dünya...

Marge Piercy, romanın sonunu “SAVAŞMAK GEREKİR” düşüncesi ile tamamlamış. Connie, ütöpik dünyadan öğrendiği, “savaşmak gerek” düşüncesi ile doktorları zehirler. Sonuçta etkileyici bir romandı. Seçen arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Özlem Varol

Amerikalı yazar ve aktivist Marge Piercy'nin 1975'te henüz ben hayatta bile yokken yayımlanan bu kitaptaki oldukça başarılı olan hayal gücü karşısında gerçekten hayran olmamak mümkün değil diye düşünüyorum.

Kitabın konusuna gelecek olursak;

Kitabımız hispanik kökenli ve yaşamı boyunca cinsiyetinin ve sosyal sınıfının omuzlarına yükledikleriyle baş etmeye çalışmış kadın karakter Connie'nin hamile yeğenini erkek arkadaşından korumaya çalışırken kendini akıl hastanesinde bulmasıyla sert bir şekilde başlıyor. Roman, Connie'nin yer yer geçmişine dönmesi, yer yer zamanın ilerisindeki ütöpik dünyaya yolculuğu, ve yer yer de bu ütopyanın diğer yüzü olan günümüz dünyasının aksaklıklarını anlatarak ilerlemeye devam ediyor. İlerledikçe karşınızda muazzam bir ütopya çıkıyor ve daha önce de belirttiğim gibi bu ince ince işlenmiş hayal gücü karşısında ağzınız açık kalıyor.

Piercy, hem günümüz dünyasının sorunları hem de ütöpik dünyanın işleyişiyle ilgili tüm detayları en ufak bir eksiklik kalmadan işlemiş, kafanızda hiçbir soru işareti kalmıyor ya da herhangi bir boşluk, kopukluk hissetmiyorsunuz. Ortada bir kurgu var biliyorsunuz ama olmaz böyle bir şey demiyorsunuz. Hatta onun yıllar önce kurguladığı şeyleri bizim günümüzde yaşadığımızı varsayınca da olay iyice gerçekliğe bağlanıyor . Piercy feminist bir yazar olarak kitap dada bu yönlerde atıfta bulunsa da kitabı salt kadın-erkek eşitsizliği doğrultusunda tutmamış; sosyal sınıf sorunundan ırkçılığa, etik değerlerini yitiren bilim dünyasından, doğaya verilen tahribata kadar tüm sorunları ele almış. Yazarın dilini de çok beğendim. Gereksiz süslü cümleler yok oldukça yalın ve akıcı bir dille yazılmış. Edebiyat tutkunlarını mutlu eden bir roman olmuş. Oldukça ayrıntılı bir karakter var ve en çok da bu sebeple kitabı okuduğum süre boyunca, Connie zihnimin bir köşesindeydi hep, tekrar kitabı elime alacağım zamanı ipe çektim. Piercy'nin fikirlerine, kalemine, zekasına hayran kaldım.2023 yılında beni en çok etkileyen kitaplar arasına girdi.Hatta En sevdiğim kitaplar arasında artık Zamanın Kıyısındaki Kadın. Herkesin okumasını çok isterim.